

RAPPORT ÖVER STRANDSKRÄP 2014-2016

Officiella städningar för uppföljning av
strandskräpet samt kampanjen Snygg Beach

Håll Skärgården Ren rf

Gustafsson Jenny | Haaksi Hanna

INNEHÅLL

INLEDNING	3
HÅLL SKÄRGÅRDEN REN RF	4
NATIONELLA STRANDSTÄDNINGAR FÖR UPPFÖLJNING AV NEDSKRÄPNINGSLÄGET	5
Projektet MARLIN 2011–2013.....	5
Marlinmetoden för uppföljning och typklassificering av stränder.....	5
UPPFÖLJNINGSOBJEKT I FINLAND	6
Utnyttjandet av strandskräpsdata.....	6
Finansieringen av strandstädningarna	7
SIISTI BIITSI - EN KAMPANJ FÖR MEDBORGARNA	9
Tidpunkten för kampanjen	9
Kommunikation	10
Talkon	10
Evenemang	12
Skräpprapportering	12
Kampanjens framtid	17

INLEDNING

Nedskräpningen av haven och vattendragen är ett globalt problem, som inte tar hänsyn till några statsgränser. Enorma öar av skräp har setts flyta omkring i världshaven, och många stränder i dessa områden är mycket svårt nedskräpade. Till och med på de allra mest avlägsna, obebodda öarna har man hittat skräp.

Världens hav belastas av många miljöproblem och nedskräpningen är bara ett av dem. På det internationella planet har nedskräpningen av haven och stränderna undersökts sedan 1960-talet, men det är först under 2000-talet som antalet studier märkbart har ökat och förutom mängden skräp också börjat behandla bland annat hur skräpet färdas och fastnar samt mikroplaster och kemikalier. Den skräpvirvel som hittades i Stilla havet i slutet av 1990-talet (det stora Stilla havssopområdet) bidrog till att öka forskningen. Numera känner man redan till flera s.k. skräpvirvlar i världshaven. I det norra halvklotets virvlar finns mer skräp än i det södra halvklotets virvlar. Indiska oceanen är det mest nedskräpade havet på södra halvklotet. Där finns mer skräp än i södra Stilla havets och södra Atlantens skräpvirvlar tillsammans.

Människans aktiviteter påverkar nedskräpningen i vattnen. Skräp hamnar i naturen antingen med avsikt eller oavsiktligt; de hamnar i naturen och vattendragen via flera olika kanaler och källor och färdas långa sträckor. Ämnen som härstammar från naturen, såsom vass, efterlämningar av djur eller alger är inte skräp. Sällskapsdjurs efterlämningar räknas däremot som skräp och naturfibrer såsom bomull, ylle eller lin och modifierade trämaterial klassificeras som skräp. Sällskapsdjurens efterlämningar ska plockas bort ur naturen och fibrer hamnar i vattendrag till exempel med tvättvatten.

Människornas levnadssätt och konsumtionsvanor har en avgörande inverkan på nedskräpningen i miljön. Ännu under förra århundradet bestod största delen av avfallsmaterialet av metall, glas, papper och kartong. Den explosionsartade ökningen av plastproduktionen och tillverkningen och användningen av plastprodukter har haft en betydande inverkan på nedskräpningen. Plast är ett billigt, enkelt, lätt och ofta hygieniskt material att använda, men beklagligt nog mycket problematiskt som skräp.

Nedskräpningen är ett problem som växer i oroväckande snabb takt. Finlands vattendrag och Östersjön är inga undantag här. På det internationella planet har man småningom börjat undersöka och utreda nedskräpningen av haven och stränderna, men nedskräpningen av Östersjön har inte undersökts och utretts i någon större skala.

Denna rapport behandlar det projektarbete som föreningen utfört åren 2014–2016 för att förhindra nedskräpning av vattendragen. Projektet MARLIN, de nationella städningar som utförts för att följa upp nedskräpningen och kampanjen Snygg Beach är alla betydande projekt som behandlas i rapporten, och som har gett oss avsevärt mer information om nedskräpningen av vattendrag i Östersjöområdet samt på det nationella planet. Håll Skärgården Ren rf har rollen som en etablerad expert när det gäller nedskräpningsuppföljning i finländska vatten samt därmed relaterad forskning och debatt. För närvarande (2017) deltar föreningen förutom i strandstädningar även i projektet BLASTIC, som kartlägger plasticskräpets rutter, samt har med stöd från Ålandsbanken publicerat faktaboken Skräppost, som handlar om nedskräpningen av Östersjön. Arbetsgruppen bakom boken bestod av **Hanna Haaksi** och **Jenny Gustafsson** från Håll Skärgården Ren rf samt specialforskarna **Outi Setälä** och **Maiju Lehtiniemi** från Finlands miljöcentral.

HÅLL SKÄRGÅRDEN REN RF

Håll Skärgården Ren rf (HSR rf). HSR rf, som grundades år 1969, är en riksomfattande medlemsbaserad miljöorganisation för båtfarare och andra som rör sig till sjöss. Föreningen verkar i såväl skärgårds- och kustområdena som i Insjöfinland.

Föreningens uppgift och syfte är att arbeta för att hålla Finlands havsområden, insjöar, stränder och skärgård rena, trivsamma och trygga samt att främja möjligheterna till båtliv och friluftsliv. Detta mål försöker man uppnå genom expertarbete, konkret avfallshanteringsarbete och miljöfostrande arbete som riktar sig till alla som rör sig till sjöss.

HSR rf:s verksamhet finansieras såväl genom medlemsavgifter som med hjälp av understöd från miljöministeriet och sponsring från olika företag. Föreningen deltar på olika sätt i arbetet för att skydda vattnen och samarbetar såväl nationellt som internationellt med andra organisationer som bedriver motsvarande verksamhet. HSR-projekten syftar till att ta fram miljökunskap och lösningar på miljöproblem för båtfarare och andra.

HSR rf:s verksamhet kan indelas i tre olika verksamhetsfält:

1. Miljövård
2. Miljökommunikation
3. Miljöprojekt

Projektverksamhet

Håll Skärgården Ren rf:s projektverksamhet fokuserar på tre teman som påverkar vattenmiljön och rekreationsbruket av vattnen och som ökar medvetenheten om hur man rör sig till sjöss på ett sätt som värnar om miljön.

- **Nedskräpning av vattendrag**
- **Eutrofiering eller övergödning**
- **Kemikalier**

Med hjälp av projektfinansiering har föreningen möjlighet att utveckla, utforska och presentera nya metoder och tillvägagångssätt för att minska den miljöbelastning som båtlivet och vattenaktiviteterna medför. HSR rf genomför nationella och internationella projekt i samarbete med bland annat universitet, forskningsinstitut, kommuner och med andra miljöorganisationer.

Projektverksamheten stöder HSR rf:s arbete i vid bemärkelse: den ger föreningen möjlighet att förmedla ny och aktuell information till båtfarare och andra som rör sig till sjöss, och att ta i bruk de senaste verksamhetsmodellerna och metoderna i föreningens basverksamhet.

Under de senaste åren har föreningen deltagit i projekt om bland annat nedskräpning av vattendrag, kemikalier i båtbottnfärger, torrtoaletter och flytande sugtömningsanläggningar.

NATIONELLA STRANDSTÄDNINGAR FÖR UPPFÖLJNING AV NEDSKRÄPNINGSLÄGET

Nedskräpningen av Östersjön har inte undersökts och utretts i någon större skala. HELCOM (Kommissionen för skyddet av Östersjöns marina miljö) utredde år 2007 omfattningen av nedskräpningen i Östersjön. En av finansierarna för detta projekt var Förenta Nationernas miljöprogram (UNEP). Med hjälp av vissa preliminära utredningar har UNEP utvecklat en metod för undersökning av hur nedskräpade haven och stränderna är. Metoden kan tillämpas i varierande förhållanden i världens hav.

Enligt HELCOM:s uppskattning från år 2007 sjunker 70 % av det skräp som hamnar i havet till botten, 15 % driver i land och 15 % blir flytande på havsytan. En annan generell bedömning globalt sett är att av det skräp som finns i havet så härstammar 80 % från fastlandet (skräp som transporterats med vinden eller åar eller som kastats i havet från stranden, antingen avsiktligt eller oavsiktligt) och 20 % härstammar från fartygs- och båttrafiken.

Konventionen om skydd för Östersjöns marina miljö, eller Helsingforsavtalet, som undertecknades år 1974 förpliktar medlemsstaterna att skydda och minska belastningen på Östersjön. Alla de nio stater som för närvarande gränsar till Östersjön har undertecknat avtalet. HELCOM:s handlingsprogram för att skydda Östersjön (Baltic Sea Action Plan) godkändes i sin tur år 2007. Målet är att uppnå en god miljöstatus i Östersjön senast år 2021. I handlingsprogrammet har man fäst mest uppmärksamhet vid bland annat eutrofiering och utsläpp av skadliga ämnen, men under senare år har man också börjat uppmärksamma nedskräpningen. I det åtgärdsprogram som godkändes år 2015 (Regional Action Plan on Marine Litter) HELCOM instrueras medlemsstaterna i hur de kan minska nedskräpningen i den marina miljön.

I och med EU:s havsstrategidirektiv har EU:s medlemsländer dessutom förbundit sig till att ägna nedskräpningen i sina havsområden en alldeles ny typ av uppmärksamhet. Skräpmängderna och källorna till nedskräpningen ska klarläggas och verksamhetsplaner för att minska nedskräpningen ska göras upp. Dessutom ska man reda ut vilka skadeverkningar skräpet kan ha på den marina miljön och människorna.

I fråga om detta arbete är Håll Skärgården Ren rf i en nyckelposition. Inom ramen för monitoreringsstädningarna av stränderna och föreningens övriga projekt samlar man in information för miljöförvaltningen och uppfyller således de nationella uppföljnings- och utredningsskyldigheterna.

Projektet Marlin 2011–2013

HSR rf var med i det treåriga (2011–2013) projektet Baltic Marine Litter (MARLIN), som var ett gemensamt projekt för fyra Östersjöländer. Förutom HSR rf deltog även Håll Sverige Rent (huvudpartner). Hoiia Eesti Merd från Estland och Fee Latvia från Lettland. Samtliga organisationer hör också till nätverket Keep Baltic Tidy, som bildades 1993 och som i sin tur är medlem i Östersjörådet (CBSS). När projektet inleddes var nedskräpningen av Östersjön ett förhållandevis okänt problem.

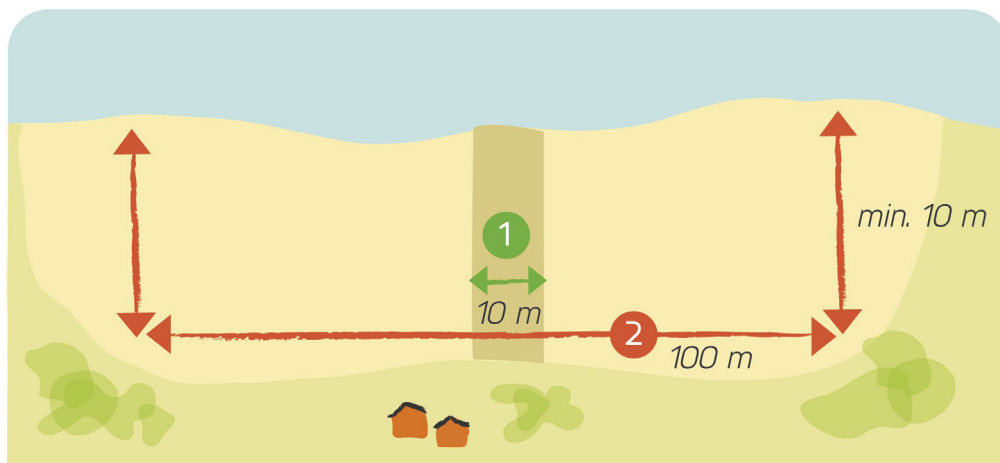
Ett av målen med MARLIN var att belysa nedskräpningsproblemet i Östersjöområdet. Ett annat mål var att informera om nedskräpningsproblemet och därigenom påverka människornas beteende samt utveckla ett gemensamt system för skräpmonitoreringen.

Projektet var gränsöverskridande, eftersom Östersjöns problem är gemensamma för alla stater som ligger i avrinningsområdet och Östersjöns tillstånd inte kan förbättras utan gemensamma insatser. Inte heller den marina nedskräpningen tar någon hänsyn till landsgränser eller förvaltningsmässiga gränsdragningar. Den gemensamma monitoreringsmetod som utvecklades inom ramen för MARLIN används fortfarande i de länder som deltog i projektet. Den benämns allmänt som Marlinmetoden (Marlin method). Metoden bygger på UNEP:s (United Nations Environmental Programme) metod.

Marlinmetoden för uppföljning och typklassificering av stränder

I Finland har nedskräpningen av havsstränderna följts upp sedan år 2012 med hjälp av så kallade makroskräp. Uppföljningen görs med frivilliga krafter och materialin-

FIGUR 1. Marlin-metodens anvisning för uppföljningsområdets storlek

- 1 Cigarette area: cigarette butts and snuff is counted.
- 2 Whole area: litter sized from 2,5 cm – 50 cm is counted.

samlingen samordnas av HSR rf. Uppföljningsmaterialet sänds vidare till Finlands miljöcentral för forskning och uppföljning. Alla strandstädningsgrupper har instruerats i de rätta metoderna och objekten har valts ut bland annat utifrån deras tillgänglighet, läge och strandtyp.

Uppföljningen görs genom att man utför städningar på bestämda stränder. Det är alltid samma område av stranden som städas och skräpet klassificeras, räknas och bokförs styckevis. På uppföljningsstränderna väljer man ut en minst 100 meter lång och minst 10 meter djup uppföljningsremsa i strandens riktning. Inom detta område märker man ännu ut ett särskilt s.k. fimpområde (10 x 10 meter). Inom hela uppföljningsområdet räknas alla skräp som är över 2,5 cm stora och inom fimpområdet dessutom även cigarettfimpar. Inom resten av området räknar man inte fimparna, men de plockas ändå upp. Skräpet räknas tre gånger per år: på våren (april-maj), sommaren (juli-augusti) och sent på hösten innan snön faller (oktober-november).

År 2012 omfattade den finska uppföljningen sju stränder och år 2017 13 stränder. Den nordligaste stranden ligger i Kalajoki, den sydligaste på Utö och den östligaste på Lehmäsaari i Kotka.

När uppföljningsobjekten väljs ut klassificeras stranden enligt typ. I Finland tillämpas för närvarande en klassifikation, där stränderna definieras utifrån användningsgrad och läge. Samma klassifikation används också i Sverige, Estland och Lettland.

Tre olika strandtyper har angetts:

- **URBANA STRÄNDER** ligger nära en stad. De används året om och upprätthålls ofta av t.ex. kommunen.
- **PERI-URBANA STRÄNDER** stränder är en mellanform av stränder som inte ligger i omedelbar närhet av en stad. Stranden används bara under en del av året och användningen är ofta säsongsbetonad.
- **NATURSTRÄNDER** ligger inte i närheten av en stad eller tätbebyggelse. Till en naturstrand finns ingen allmän transportled utan man måste uttryckligen söka sig dit. Dessa stränder används mycket sällan.

Uppföljningsobjekt i Finland

När monitoreringsobjekten väljs ut funderar man i första hand över hur väl stranden representerar en viss strandtyp och vilket nedskräpningstryck den är utsatt för. Utöver detta är det också nödvändigt att fundera över strandens tillgänglighet och ifall man kan hitta ett lokalt team och att engagemanget hos detta team är tillräckligt starkt.

Stränderna städas tre gånger per år. Vissa av objekten kan bara nås om man har tillgång till egen båt och det krävs att städteamet är mycket engagerat eftersom det lätt tar en hel arbetsdag i anspråk att ta sig till ett sådant mer avlägset objekt.

Utnyttjandet av strandskräpsdata

Med hjälp av EU:s havsstrategidirektiv etableras ramarna för medlemsstaternas åtgärder som är nödvändiga för att uppnå eller upprätthålla ett gott ekologiskt tillstånd (GES) på EU:s alla havsområden senast år 2020. För att detta mål ska kunna nås ska EU:s hav vara rena, friska och produktiva och utnyttjandet av den marina miljön hållbar. Direktivet innehåller elva kvalitativa deskriptorer med hjälp av vilka man kan fastslå hur en sådan miljö vars tillstånd har bedömts vara gott borde se ut.

Den marina nedskräpningssituationen är sådan faktor som beskriver ett gott tillstånd. Därför följer även vi i Finland upp den marina nedskräpningen och rapporterar om den såväl till HELCOM som till EU. De monitoreringsstädningar som samordnas av Håll Skärgården Ren rf är en del av denna offentliga uppföljning och rapportering.

HSR rf rapporterar årligen både till Finlands miljöcentral och till miljöministeriet om de städningar som gjorts under året. Dessa instanser förmedlar informationen vidare, tillsammans och var och en för sig. Insamlingen av uppgifter pågår hela året, även om själva städningarna bara sker tre gånger om året, under några månaders tid. Förutom själva städningarna kräver arbetet noggrann planering, informationsförmedling samt bearbetning av den insamlade informationen på ett ändamålsenligt sätt i sitt arbete.

Finansieringen av strandstädningarna

Åren 2012–2013 var monitoreringsstädningarna i sin början och såväl utvecklandet av städmetoden som själva städningarna och annan relaterad verksamhet, såsom stora kommunikationsinsatser i anslutning till den marina nedskräpningen, finansierades med hjälp av projektet Marlin.

Efter att Marlin-projektet upphört ansåg HSR rf att det var ytterst viktigt att fortsätta samla in information om den marina nedskräpningen och ville fortsätta att utöka informationsserien, det vill säga att fortsätta utföra monitoreringsstädningar på alla de ursprungliga stränderna. I detta skede hittades dock ingen stödform eller finansiär vare sig på den offentliga eller privata sidan. HSR rf beslöt dock att fortsätta verksamheten med 100 % egen finansiering.

Åren 2015–2017 har miljöministeriet finansierat monitoreringsstädningarna med finansieringsandelar av olika storlek, dock så att HSR rf varje år också har använt egen finansiering.

För att kunna garantera kvaliteten på och antalet monitoreringsstädningar samt en kontinuerlig tillgång till information vore det viktigt att säkra långsiktig finansiering.

De finländska uppföljningsobjekten och de monitoreringsteam som utför städningarna är:

Mustfinn, Pargas

Västra udden, Utö

Västra stranden, Örö

Sandviken, Björkö

Rönnskär, Helsinki

Hovrinta badstrand, S:t Karins

Kalajoki sanddyner, Kalajoki

Villa Elba, Karleby

Pihluksen säikkä (2 stränder), Raumo

Lehmäsaari (2 stränder), Kotka

Runsala, Åbo

Yrkesinstitutet Livia

Utö skola

Skärgårdskompaniet Oy Ab

lokala invånare

Helsingfors stads idrottsverk

Kaarinan lukio

Kalajoen lukio

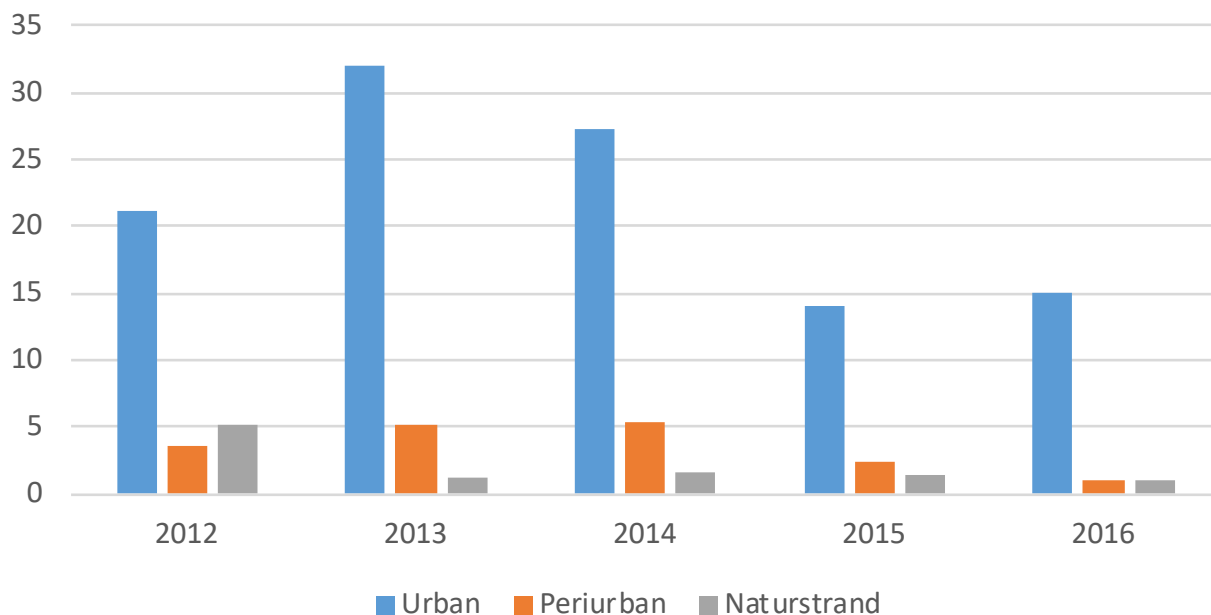
Naturskolan Villa Elba

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry

Håll Skärgården Ren rf

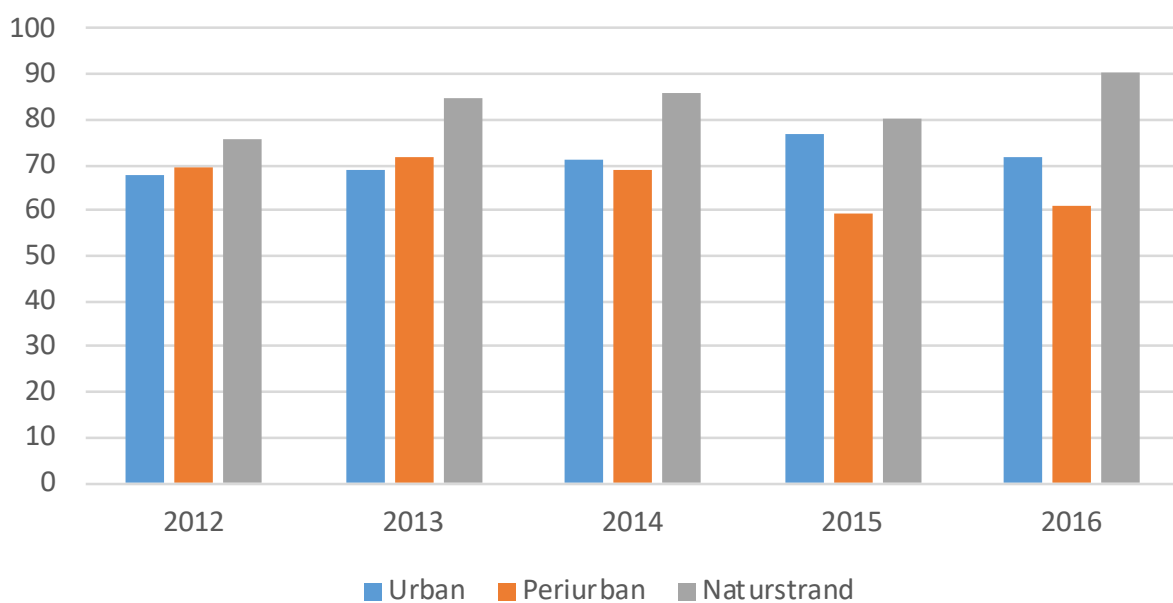
Håll Skärgården Ren rf

FIGUR 1 Skräpmängd/10 m2 enligt strandtyp i uppföljningsområdena under åren 2012-2016.

På stränderna hittas mest plast och skumplast. Andelen har varierat mellan 59-90 procent under årens lopp.

FIGUR 2 Andelen plast och skumplast av alla skräptyper enligt strandtyp under åren 2012-2016

SNYGG BEACH - EN KAMPANJ FÖR MEDBORGARNA

Kampanjen Snygg Beach har varit en fristående fortsättning på MARLIN. När HSR rf:s personal informerade om resultaten från MARLIN var det många som tog kontakt och frågade vad man som privatperson kan göra för att förebygga nedskräpningen. Tack vare dessa initiativ och entusiasmen hos HSR rf:s personal föddes idén att bjuda in alla finländare att ta hand om våra stränder och städa upp dem. Våren 2013 började man planera konceptet för kampanjen Snygg Beach.

Målet för kampanjen är att lyfta fram nedskräpningsproblemet i Östersjön och generellt i vattendragen och att genom konkreta aktioner göra människor medvetna om problemet. Syftet med kampanjen är att inspirera folk till att frivilligt städa upp stränderna. Målgrupperna är förutom alla intresserade privatpersoner även olika föreningar, klubbar, hobbygrupper, företag, enheter, boendeföreningar, båtklubbar, skolelever och studerande, familjer och kompisgrupper samt övriga organisationer. Alla deltagare får själva välja vilken strand de vill städa och bjuda in antingen bara medlemmar i sin egen organisation eller också anordna ett städjippo som är öppet för den breda allmänheten och där vem som helst som anmäler sig får komma med och städa. Den arrangerande instansen ska uppge en kontaktperson, som ansvarar för talkot.

Kampanjen Snygg Beach arrangerades första gången under en tvåveckorsperiod 12–25.5.2014 längs hela Finlands kust och på Åland. År 2015 pågick kampanjen under en vecka, 18–24.5, och då deltog alla vattenområden, och man städade havs-, insjö- och åstränder. Kampanjtiden utökades till en månad under 2016 och inföll under perioden 1–31.5.2016. År 2016 anordnades för första gången även en höststädning. Avsikten var att lyfta fram ämnet på nytt i slutet av sommaren och i början av hösten och att ordna ett synligt städevenemang efter strand- och semestersäsongens slut.

Förberedelsearbetet inför den första kampanjen bestod bland annat av att man utifrån Marlinmetoden skapade ett eget enklare system för att räkna och klassificera skräpet. Skräpporporteringen måste vara tillräckligt enkel för att deltagarna skulle kunna klara av den utan någon separat handledning och undervisning, men den måste ändå ge korrekta uppgifter.

KUVA 2 Snygg Beach -kampanjens logotyp

Tidpunkten för kampanjen

Kampanjen förlades till våren, som ansågs vara den bästa tidpunkten med tanke på talkoarbetet. Det fanns dock både bra och dåliga sidor med tidpunkten för kampanjen.

Följande aspekter upplevdes som positiva:

- våren är en traditionell talkotid i Finland och man kan enkelt kombinera olika talkon
- skolorna pågår och under senvåren finns det utrymme i schemat för olika aktiviteter
- på våren är växtligheten inte ännu så hög (säkerhet, synlighet, hänsyn till djur)
- den kommande sommarsäsongen lockar människor till att städa sina egna närliggande stränder
- våren är för de flesta den enklaste tiden att genomföra ett talko
- på våren är det också lätt för många organisationer har då också rekreativprogram som ett talko lätt kan kombineras med

Följande aspekter upplevdes som negativa:

- våren är fåglarnas häckningstid
- under våren anordnas ofta många evenemang och många instanser har bråda tider innan sommarledigheterna, så man blir tvungen att konkurrera om människornas tidsanvändning.

BILD 3 Sortering och räkning av skräp på Snygg beach-talkot sommaren 2016.

Av dessa nackdelar har det faktum att det är fåglarnas häckningstid varit det viktigaste argumentet emot att ordna evenemanget under våren. Särskilt i skärgården finns det många fågelkolonier och i vissa områden får man inte vistas från våren fram till slutet av sommaren. Alla kampanjår har det funnits en påminnelse om fåglarnas häckningstid på kampanjens webbsidor.

Nästan alla talkostränder ligger i omedelbar närhet av städer och bosättning och en del är allmänna badstränder. De stränder som valdes ut har alltså inte varit några typiska häckningsstränder. Genom att kräva förhandsanmälan av alla talkon har man också bland annat försökt se till att inga talkon kommer att ordnas i känsliga områden.

På grund av nackdelarna med att förlägga kampanjen till våren har man velat utsträcka den till att omfatta även sensommaren och hösten. Då är det också möjligt att städa mer känsliga strandområden.

Kommunikation

Ett av de huvudsakliga syftena med kampanjen Snygg Beach är att lyfta fram nedskräpningen av Östersjön

och vattendrag generellt och samtidigt väcka debatt i frågan. Kommunikationen är otvetydigt ett av de viktigaste delområdena av i kampanjen och tar upp merparten av den totala tid och de resurser som står till dess förfogande.

Kampanjen har fått sin egen webbsida, www.snygg-beach.fi på svenska och www.siistibiitsi.fi på finska. På webbplatsen finns kampanjmaterial, anvisningar, råd, tips för hur man ordnar talkon, blanketter för skräpportering samt allmän information om hur kampanjen framskrider och om resultaten på svenska, finska och engelska.

Sociala medier ses som en mycket viktig informations- och delaktighetskanal för kampanjen. Kampanjen Snygg Beach har eget konto på Facebook, Twitter och Instagram. Kampanjen har konton under följande namn:

- Facebook: Siisti Biitsi - Snygg Beach
- Twitter: @Siistibiitsi
- Instagram: siistibiitsi.

Talkon

HSR rf har deltagit i flera städtalkon och tematiskt relaterade jippon samt presenterat kampanjen vid

olika evenemang. Föreningen har också varje år ordnat sina egna städtalkon dit man har bjudit in sina egna samarbetspartner, sponsorer och frivilliga privatpersoner.

Båda åren anordnades ett stort antal talkon längs Finlands kuster och på Åland och år 2015 också vid insjöarna. Talkoarrangörerna var såväl företag och föreningar som kommuner och talkogrupper bestående av privatpersoner.

Våren 2014 var målet att få med 100 talkogrupper och städobjekt. Sammanlagt 115 talkoarrangörer gick med och 110 stränder städades. En del av städningarna genomfördes i samarbete med andra organisationer. I fråga om 47 stränder anmäldes antalet deltagare, och dessa var 1 464. Flest talkon anordnades i Egentliga Finland och i Nyland.

År 2015 ville man utvidga kampanjområdet och således också öka antalet talkon. Målet för det första året var 100 talkoobjekt. Målet för 2015 sattes till 200 stränder eftersom kampanjområdet utökades avsevärt. Målet var att engagera minst 1 000 personer i olika talkon.

Till kampanjen år 2015 anmäldes 127 talkoobjekt. Antalet anmälda talkoarrangörer var 102. Många arrangörer städade fler än en strand, vilket ökade antalet objekt. I en del talkon deltog även andra aktörer än arrangörerna i städningen och många gemensamma talkon ordnades också. 140 talkoinstanter medverkade. Fler objekt städades än under det första året. Detta år anmäldes antalet deltagare för 50 talkostränder. Dessa stränder städades av sammanlagt 1 116 personer. Utgående från det anmälda deltagarantalet uppgick det typiska antalet deltagare i ett talko till mellan 8 och 25 personer. Bland arrangörerna fanns såväl företag, städer, föreningar och segelsällskap som scouter och skolor. I det städtalko som samlade det största antalet deltagare deltog nästan 300 personer.

Flest objekt anmäldes utefter havsstränderna och isynnerhet i Egentliga Finland och Nyland. Den nordligaste havsstranden som städades låg i Uleåborg, den västligaste på Kumlinge på Åland, den sydligaste i Hangö och den östligaste i Kotka. Det östligaste insjövattnet låg i Joensuu, det nordligaste i Juga, det västligaste i Åbo och det sydligaste i Sjundea.

År 2016 anmäldes 85 talkoobjekt under hela året. Antalet anmälda talkoarrangörer var 67. Deltagarantalet

BILD 4 Skräp på en strand strax utanför Kotka

anmäldes för 47 talkon. Dessa stränder städades av sammanlagt 1 004 personer. Precis som tidigare år fanns det såväl företag, städer, föreningar och segelsällskap som scouter och skolor bland arrangörerna.

Åren 2014–2016 ordnades talkon på 322 stränder, och skräpprapporter inkom för 169 av dessa.

Kampanjen fick ett gott mottagande år 2016 och den var helt klart på sin plats. Kampanjens grundläggande verksamhetsidé, där föreningen fungerar som kampanjkoordinator och förmedlare av medvetenhet, förblev i synnerhet under det första kampanjåret oklar för vissa av de deltagande instanserna. En del av dessa uppfattade det som om att föreningen också rent konkret skulle arrangera alla talkon, vilket inte var meningen. Idén är att föreningen ska fundera som en slags budbärare och motiverande kraft och vara ett stöd för talkoarrangörerna. Syftet med kampanjen har varit att ge praktiska tips, hjälp med att hitta de rätta samarbetsparterna och er-

bjuda material som kan användas i kommunikationen samt ge råd gällande skräpproporteringen.

Man strävade efter en noggrannare precisering av anvisningarna och rollfördelningen. Från och med 2015 har deltagarna fått ett guidehäfte där rollerna har specificerats. Häftet innehåller också praktiska tips, anvisningar om hur man rör sig i naturen och instruktioner om skräpproporteringen. Det viktigaste stödet för tal-koddeltagarna har varit rent konkret hjälp, såsom exempelvis att erbjuda talkoredskap och anordna avfallsstationer. Instruktionerna gällande dessa aspekter har också förbättrats.

Evenemang

Under kampanjen 2014 anordnade HSR rf också fyra egna evenemang: seminariet *Skräppprat* 29.4, *Snygg Beach Kick Off* 12.5 och *Snygg Beach tackar* 28.5. I kampanjens namn anordnades också en skräpdykning i Aura å i Åbo tidigare samma dag, före kvällens avtackningstillfälle.

Det andra året gällades bland de egna evenemangen och år 2015 arrangerades två evenemang. HSR rf anordnade 23.5.2015 i samarbete med Ruisrock och LokalTapiola i Egentliga Finland ett talko på stranden vid Runsala Folkpark i Åbo. Evenemanget *Siisti Biitsi goes Ruissi presented by Ruisrock and LähiTapiola* utsågs till kampanjens huvudevenemang. Efter dagens huvudevenemang anordnades ett annat evenemang vid namn *After Talkoo* på restaurangbåten Katarina i Åbo.

År 2016 anordnade föreningen igen i samarbete med RuisRock ett eget *Siisti Biitsi goes Ruissi*-talko i Runsala folkpark.

Inom ramen för kampanjen deltog HSR rf åren 2014, 2015 och 2016 även i olika evenemang som presenterade kampanjen och temat för den.

Skräpproportering

Syftet med skräpproporteringen har varit att få någon slags generell bild av nedskräpningen av Finlands havsstränder. För detta syfte har en egen skräpproporteringsblankett i pappersform utarbetats för kampanjen. Blanketten kan skrivas ut från kampanjens webbsida.

Två års erfarenhet har visat att en utskrivbar blankett fungerar bäst på stranden. Skräp kan också rapporteras direkt på nätblanketten efter talkot.

År 2014

Med tanke på skräpproportering utvecklades också webbrapporteringssappen Sibi som fungerar på dator och smarttelefon. Syftet med appen är att göra det enkelt att delta i kampanjen och att enskilda personer ska kunna rapportera in skräp. I Sibi-appen klassificeras skräpet i följande kategorier: plast, papper och kartong, glas och keramik, metall, tyg, organiskt avfall, gummi och trämaterial.

Rapporteringen med Sibi fungerade inte som man hoppats. Appen var också tänkt som en kanal för att anmäla deltagande, men den blev klar för sent för att kunna fylla denna funktion. Det blev tyvärr för bråttom med utvecklingen av appen samt med testskedet. Skräpproportering med hjälp av smarttelefon är i övrigt en idé värd att understödjas och i framtiden kommer skräpet säkert i ännu högre grad att rapporteras med hjälp av mobilappar. Under våren 2014 publicerade Europeiska miljöcentralen European Environment Agency (EEA) appen Marine Litter Watch för smarttelefoner.

En svaghet hos mobilappar generellt är att de är beroende av goda nätförbindelser för att fungera. En del av städobjekten kan ligga långt ute, nära öppet hav, där det inte alltid finns fungerande nät. EEA:s Marine Litter Watch fungerar också i offline-läge. Användarna bör få noggranna och detaljerade instruktioner i hur den elektroniska rapporteringen används. Ännu tills vidare är dock en pappersblankett tillförlitligare och för många också lättare att använda och den lämpar sig bra ute i terrängen.

Resultaten från rapporteringen 2014

Rapporter kom in från 64 olika talkostränder. Allt som allt fanns det 56 rapporterande grupper, en del av grupperna städade alltså fler än en strand. Ett av de rapporterade objekten var en insjö. Insjön beaktades inte i de slutgiltiga resultaten, eftersom man ville att kampanjen under det första året bara skulle innefatta skräpmängderna från Östersjöstrandsobjekten. Skräpmängderna i de år som mynnar ut i Östersjön är dock medräknade.

Alla rapporter har inte ifyllts i enlighet med anvisningar-

År	Talkoobjekt	Inrapporterade objekt	Grupper (uppgivet antal)	Deltagare (uppgivet antal)
2014	110	64	115	1 465 (vid 47 objekt)
2015	127	58	102	1 116 (vid 50 objekt)
2016	85	47	67	1 004 (vid 47 objekt)
TOT.	322	169	284	3 585

TABELL 1 Anmälda talko-områden, talko-områden som rapporterat, antalet anmälda talkogrupper och antalet deltagare i Snygg Beach -kampanjen mellan åren 2014-2016

na. Största delen rapporterade skräpet styckevis, såsom önskat. Totalt 46 av talkostrandsobjekten rapporterade skräpet i form av styckeantal. I fråga om sju av dessa 46 objekt inkom förutom antalsrapporter även blanketter som fyllts i med hjälp av andra måttenheter. Rapporter som använde sig av andra enheter än antal beaktades inte i resultaten för hela kampanjen. All inrapporterad information har ändå behandlats och listats. Enbart skräp som inrapporterats i form av antal är i någon mån jämförbara med exempelvis MARLIN-projektets resultat och av denna anledning är det bara dessa som beaktas i kampanjens slutresultat.

Inom ramen för projektet MARLIN använde man sig av en tydlig forskningsmetod på varje strand som undersöktes. Inom Snygg Beach-kampanjen fanns inga noggrant fastställda regler om det städade områdets storlek och avgränsning såsom inom MARLIN. Blanketten för Snygg Beach-kampanjen var betydligt mer avskalad och mindre exakt och vid största delen av de städtalkon som anordnades inom ramen för kampanjen fanns ingen handledd skräpprapportering under ledning av HSR rf. De ovan nämnda skillnaderna påverkar även möjligheterna att jämföra resultaten.

Skräpmängderna från de olika objekten kunde variera mycket. Några objekt bedömdes ha blivit städade ytterst sällan så man hittade skräp från flera år och årtionden tillbaka. Vissa av objekten var underhållna och var troligtvis därför mindre nedskräpade. Några objekt var mycket nedskräpade trots underhåll. Talkodeltagarna antog att det berodde på deras läge; nytt skräp från andra områden sköljs upp från havet. Stränderna var kanske också i aktivt rekreatjonsbruk och då samlas skräp sannolikt även landvägen.

Med cigarettfimpar medräknade utgjorde plasten sam-

manlagt 69 % av allt insamlat skräp. De näst största kategorierna var papper och kartong, metall, glas och keramik. De resterande kategorierna gummi, organiskt avfall, trämaterial, tyg och övrigt utgjorde tillsammans 7 % av det inrapporterade skräpet. Materialandelarna var i stort sett desamma som under projektet MARLIN. Det totala antalet insamlade skräp uppgick till ca 45 000. Deltagarna hittade 16 000 plasticskräp, 4 200 pappers- och kartongskräp, 3 700 metallskräp, 3 300 glas- och keramikskräp, 400 tygskräp, 1 000 träskräp, 500 organiska skräp, 200 gummiskräp, 15 000 tobaksfimpar och 800 övriga skräp. Den inrapporterade skräpvolymen angiven i liter uppgick till 26 000 liter och den vägde 2 300 kilogram. Uppgifterna är avrundade till närmaste hundratal.

År 2015

Den första kampanjvåren var insjö- och åstränderna inte inkluderade i skräputredningen. Våren 2015 ville man inkludera även dessa för att kampanjen skulle omfatta alla vattenområden i Finland och således även alla HSR rf: verksamhetsområden. Genom att inkludera även insjövattnens skräpresultat kunde man också jämföra olika typer av vattendrag.

Under kampanjen användes en utskrivbar pappersblankett och en elektronisk blankett som fylldes i på nätet. Blanketten innehöll följande kategorier: plast, papper och kartong, metall, glas och keramik, tyg, trämaterial, organiskt avfall, gummi, cigarettfimpar, farligt avfall (tidigare problemavfall) och övrigt. I kommentarsfältet kunde ifyl-laren skriva in kommentarer om bl.a. det skräp som hittades och om städningen samt förslag på hur man kunde minska nedskräpningen. Kategorin farligt avfall (tidigare problemavfall) sänkades på blanketten som användes år 2014 och lades till på blanketten som användes år 2015.

Deltagarna fick anvisningar om skräpproportering- en både på webbsidan och i en talkoguide som ut- arbetats enkom för kampanjen. Nätblanketten vi- sade sig vara ett bra sätt att rapportera in uppgif- terna; över hälften av rapporterna inkom på nät- blanketter. Det nästpopuläraste sättet var att sända blanketten skannad eller avfotograferad till kampanj- koordinatör. Några blanketter sändes också per post.

Resultaten från rapporteringen 2015

År 2015 inrapporterades skräp av 51 talkogrupper från 58 städobjekt. Tre rapporter över havsstränder innehöll resultat för fler än en strand. På dessa hade skräpet från de städade stränderna räknats ihop på en gemensam blankett. Av objekten var 43 havsstränder, 11 insjösträn- der och fyra åstränder.

Noggrannare anvisningar innebar att antalet inlämna- de blanketter där fel enhet använts avsevärt minskade. En del av stränderna hade bokförts på samma blankett. Från 56 talkon inrapporterades antalet skräp. Rapporter som använde sig av andra enheter än antal beaktades inte i resultaten för 2015 års kampanj. All inrapporterad information har trots det behandlats och listats precis som året innan.

På alla stränder bestod största delen av det inrappor-

terade skräpet av plast. När cigarettfimpar inkluderas i plastkategorin utgör dessa tillsammans cirka 68 % av allt insamlat skräp. Näst mest förekom glas och keramik, papper och kartong och på fjärde plats kom metallskrä- pet. För de övriga kategorierna rörde sig antalet mellan 0,4-1,5 procentenheter och de utgjorde tillsammans 5,2 % av skräpet. Våren 2014 var plasten den största grup- pen insamlat skräp, och därefter papper och kartong, metall och på fjärde plats glas och keramik. De övri- ga kategorierna utgjorde 7 % av den insamlade skräp- mängden. Materialandelarna var i stort sett desamma som i projektet MARLIN.

Det totala antalet insamlade skräp från alla stränder upp- gick till ca 36 400. Antalet plastskräp (Inklusive cigarett- fimpar) var 23 500 stycken, glas och keramik 3 700, pap- per och kartong 3 100, metall 2 400 och övriga kategorier ca 1600 stycken. Den inrapporterade skräpvoly- men i liter uppgick till 26 000 liter och vägde 1 000 ki- logram. Uppgifterna är avrundade till närmaste hundratal.

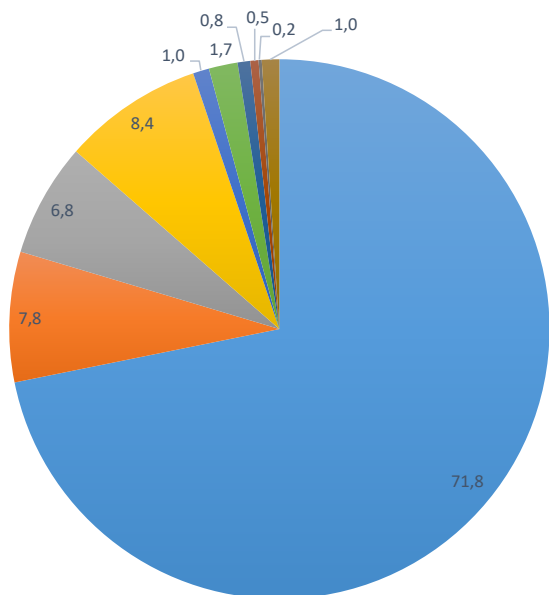
På åstränderna hittades mindre plast jämfört med in- sjö- och havsstränderna. I fråga om insjöstränder och i synnerhet i fråga om åstränder inrapporterades betyd- ligt färre objekt än i fråga om havsstränder, varför resul- taten inte är helt jämförbara. Resultaten ger dock nå- gon form av preliminär uppfattning om nedskräpningen av sötvatten.

BILD 5 Många Snygg Bild -talkon ordnas genom samarbete. I bilden syns folk från Mumindalen och dagisbarn från Nådendal under sommaren 2016.

PLAST	PAPPER OCH KARTONG	METALL
Kapsyler och flasklock	Papper (inkl. Tidningar & tidskrifter)	Serviser (tallrikar, koppar & bestick)
Flaskor, fat, reservdunkar & hinkar > 2 L	Kartonger & fragment	Kapsyler, lock & burkringar
bestick	Koppar, matlådor, matomslag, cigarett-askar, dryckesförpackningar	Dricksburkar aluminium
Förpackningsringar, sex-pack plastrings-handtag	Fyrverkeripjäser	Gasflaskor, fat & hinkar (> 4 L)
Snabbmatbehållare	Övrigt (särskilj)	Folieomslag
Plastpåsar (klar & ej genomskinlig)		Fiskerelaterat (sänken, bete, krok, tinor & fällor)
eksaker & Party poppers		Fragment
Handskar		Vajer, vajernät & taggtråd
Cigarettändare		
Sprutor		
Lådor, tråg & korgar		
Plastbojar		
Nätpåsa	GLAS OCH KERAMIK	TYG
resenning (vävt tyg eller vävd plast, krympfilm)	Konstruktionsmaterial (tegel, cement, rör)	Kläder, skor, hattar & handdukar
Fiskeutrustning (bete, tinor & fällor)	Flaskor & burkar	Ryggsäckar & väskor
Fiskelinor	Matserviser (tallrikar & koppar)	Kanvas, segelduk & säckar (säckväv)
Rep	Glödlampor	Rep & snöre
Fiskenät	Lysrör	Mattor & inredning
Strips	Glasbojar	Övrig tygmateriel (inkl. trasor)
Fiberglasfragment	Glas eller keramiskt fragment	
Hartspellet	Övrigt (särskilj)	
Tvättsvampar i plast		
Bägare & mattråg		
Bojar i skumplast		
Skumplast (isolering & paketering)		
Övrigt (särskilj)		
TRÄ	ORGANISKT AVFALL	GUMMI
Kork	Fekalier (bajs)	Ballonger, bollar & leksaker
Fiskfällor och tinor	Rester från frukt, mat, bakverk, godis och glass	Skodon
Glasspinnar, trågafflar, matpinnar & tandpetare	Övrigt (särskilj)	Handskar
Bearbetat timmer, pallar och trälådor		Däck
Tändstickor & fyrverkerier		Innerslangar och gummi-ark
Övrigt (särskilj)		Gummiband
		Kondomer
FARLIGT AVFALL	TOBAKSFIMPAR	ÖVRIGT ELLER ANNAT
Glödlampor	Fimpar	Parafin eller vax
Batterier (typ ficklampa)	Cigaretter	Sanitet/Hygien (blöjor, bomull, tampong-applikatorer, tandborstar)
Kemikalier	Snus	
Läkemedel		
Målarfärg	EL- OCH ELEKTRONIKAVFALL (EE)	
Lim	Mobiltelefoner	
Lack	Lampor	
Olja	Leksaker	
Övrigt (särskilj)	Små hushållsmaskiner	
	o.s.v.	

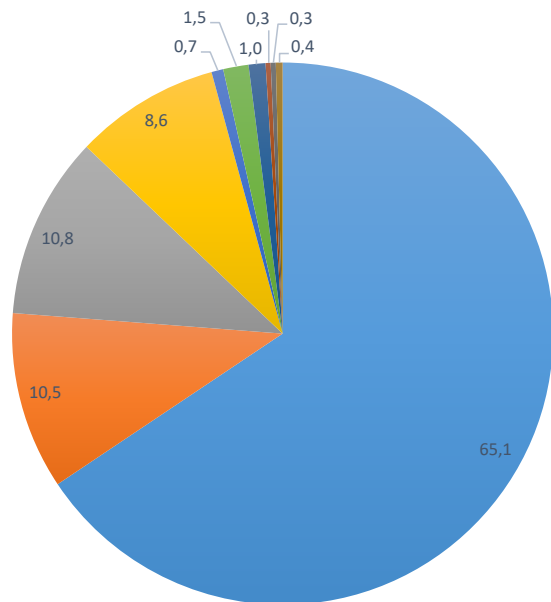
TABELL 2 Årets 2016 Snygg Strand -skräpporporteringens skräpkategorier

◀ FIGUR 3 Insamlat skräp från havsstränder åren 2014-2016 fördelat enligt material

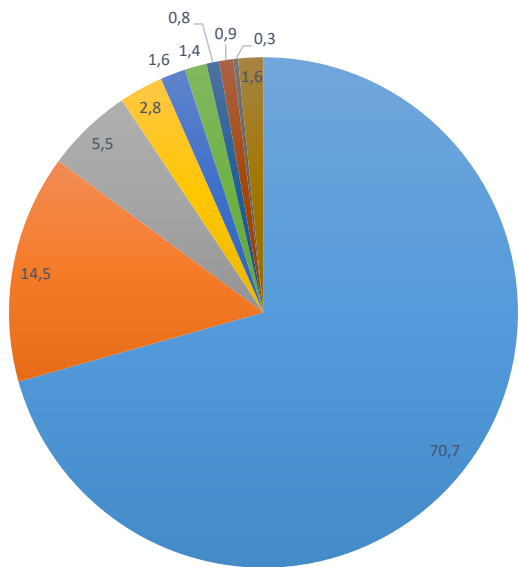
■ Plast (inkl. fimpar) ■ Papper och kartong ■ Metall ■ Glas och keramik ■ Tyg
 ■ Trämateriel ■ Organiskt ■ Gummi ■ Farligt Avfall ■ Övrigt

▶ FIGUR 5 Insamlat skräp från åstränder åren 2015-2016 fördelat enligt material

■ Plast (inkl. fimpar) ■ Papper och kartong ■ Metall ■ Glas och keramik ■ Tyg
 ■ Trämateriel ■ Organiskt ■ Gummi ■ Farligt Avfall ■ Övrigt

◀ FIGUR 4 Insamlat skräp från insjöstränder åren 2015-2016 fördelat enligt material.

■ Plast (inkl. fimpar) ■ Papper och kartong ■ Metall ■ Glas och keramik ■ Tyg
 ■ Trämateriel ■ Organiskt ■ Gummi ■ Farligt Avfall ■ Övrigt

År 2016

År 2016 inrapporterades skräp från 47 av 85 stränder. Av objekten var 26 havsstränder, 10 insjöstränder och sju åstränder. Från havsstränderna insamlades sammanlagt 37 000 skräp, varav cirka 80 % var plast, inklusive cigarettfimpar (plast 52,4 % och fimpar 27,9 %). Från insjöstränderna insamlades sammanlagt 4 680 skräp, varav 70 % var plast, inklusive cigarettfimpar (plast 23,9 % och fimpar 46,1 %). Från åstränderna insamlades sammanlagt 19 967 skräp, varav cirka 66 % var plast, inklusive cigarettfimpar (plast 23 % och fimpar 43,2 %).

Överraskande nog fanns det betydligt mer cigarettfimpar på insjö- och åstränderna än på havsstränderna. Den totala mängden plast, dvs. inklusive cigarettfimpar, var i samma klass som de föregående åren.

Kampanjens framtid

De data som samlades in under kampanjens gång och de mediekanaler och publikationer som skapades för kampanjen kvarstår i HSR rf:s användning och kan utnyttjas till exempel i planeringen och genomförandet av nya projekt samt i informationssyfte.

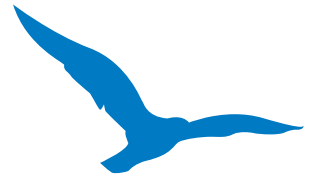
HSR rf är intresserade av att fortsätta med kampanjen och samordnandet av den årligen. Ett alternativ som övervägs är bl.a. att förlänga talkotiden så att den startar tidigare på våren och slutar på hösten. På så sätt kunde man städa stränderna även utanför fåglarnas häckningstid samt före och efter den period när stränderna är i aktivt bruk. Den uppmärksamhet som kampanjen fått har visat att det finns efterfrågan av och entusiasm inför denna typ av verksamhet. Snygg Beachkampanjerna kommer även framöver att vara en del av föreningens verksamhet.

Skräpprapporteringen bör absolut inkluderas även i framtida kampanjer. Information som införskaffats med hjälp av talkokrafter, eller som s.k. crowdsourcing, kommer troligen att bli ännu vanligare i framtiden, så det finns sannolikt efterfrågan på information som införskaffats på detta sätt. Det finns dock också många osäkerhetsfaktorer förknippade med fenomenet, såsom tillförlitligheten hos den insamlade informationen. Ett bra sätt att öka tillförlitligheten att ge tillräckligt noggranna anvisningar och handledning i hur rapporteringen ska

göras och genom att skapa en enkel metod. Man har märkt att ifyllandet av blanketten har en viktig miljöförstrande roll och att processen med att fylla i blanketten tillsammans skapar ett naturligt tillfälle för att diskutera aktuella nedskräpningsfrågor tillsammans med talkodeltagarna.

Deltagarna har allmänt ansett att det var viktigt att rapportera om skräpet. Även medierna har visat stort intresse för resultaten från skräpprapporteringen. Många talkodeltagare har berättat att räknandet av enskilda skräp mycket bättre åskådliggör strandens tillstånd än bara städandet av den. Många har också tyckt det var intressant att resultaten kommer att utnyttjas i framtida projekt och i informationssyfte. Många deltagare har också uppgett att de kommer att vara med och delta i strandstädning också kommande kampanjår.

Målet är att sprida kampanjen Snygg Beach också bland en bredare allmänhet och att få verksamhetsmodellen inkluderade även i t.ex. miljöfostran.

KONTAKTA OSS

ÄBO | Projektverksamhet

Puolalagatan 1, 20100 Åbo | tel +358 2 274 5500

www.hallskargardenren.fi